

27.1.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusneuvos, ryhmän päällikkö Birgitta Vuorinen
Ylitarkastaja Ilmari Hyvönen

Asia Lausuntopyyntö ylioppilastutkinnon hyödyntämistä korkeakoulujen
valintamenettelyissä pohtineen työryhmän raportista ja
ylloppilastutkinnon kehittämisestä

Viite OKM/16/040/2016

AMMATILLISEN TUTKINNON SUORITTAINEIDEN NUORTEN JA AIKUISTEN MAHDOLLISUUS HAKEUTUA KORKEAKOULUOPINTOIHIN ON TURVATTAVA

OAJ edellyttää, että ammatillisen koulutuksen suorittaneitten nuorten ja aikuisten mahdollisuudet hakeutua korkeakouluopintoihin on turvattava opiskelijavalintaa uudistettaessa.

Ylioppilastutkinnon käyttöä korkeakoulujen valinnoissa halutaan vahvistaa. Juuri ilmestyneessä opetusministeriön raporissa, Valmiina valintoihin 2016:37, on tehty tätä koskevia esityksiä. Ammatillisen koulutuksen väylää tulevien hakeutumista ei ole juurikaan käsitelty. Päätelmiä koko toisen asteen jälkeisten opiskelijavalintojen kehittämiseksi ei voida tehdä pelkästään tämän raportin esitysten perusteella, koska siinä ei ole käsitelty koko korkeakoulusektoria ja toista astetta tasapuolisesti ja samanaikaisesti. Esityksessä painottuu lukiosta hakeutuminen yliopistoihin. Koko toiselta asteelta korkeakoulutukseen tulevien opiskelijoiden valinnat on tarkasteltava kokonaisuutena.

Ammattikorkeakouluilla ja yliopistoilla on erilaiset tehtävät ja profiilit. Tämä on huomioitava koko toisen asteen opiskelijoiden valintoja kehitettäessä. Toisen asteen opiskelijoilla – kumpaakin reittiä tulevilla – on akateemisia ja työelämän valmiuksia, mutta ne ovat painottuneet opinnoissa eri tavalla.

Alalle soveltuvuutta on selvitettävä

Pääsykokeet antavat tietoa opinnoista opiskelijalle ja myös opiskelijasta oppilaitokselle. Soveltuvuus tulee näkyväksi kumpaankin suuntaan ja voi vaikuttaa opintojen sujuvuuteen, jolloin pääsykokeista aiheutuvat kustannukset ovat pieni erä opintojen kokonaiskustannuksissa.

27.1.2017

Vuorovaikutteiset tilanteet ovat osoittautuneet toimiviksi. Haastattelu tai ryhmätehtävät osana valintaa ovat korkeakoulujen valinnoissa mitanneet ennen sisäänpääsyä sitä onko opiskelijalla realistinen käsitys, minne on hakeutumassa ja soveltuuko alalle. On kaikille osapuolille järkevää, että valinnat onnistuvat mahdollisimman hyvin heti toisen asteen opintojen päättymisen jälkeen. Ammattikorkeakouluissa olemassa olevat valintajärjestelmät ovat osoittautuneet toimiviksi. Siellä käytössä olevat soveltuvuutta testaavat mallit olisi analysoitava ja käytettävä sitä tietoa valintamenetelmiä kehitettäessä hyödyksi. Esimerkiksi pääsykokeiden ennakkotehtävänä on käytetty lukiodiplomia tai ammattiosaamisen näyttöä.

Erilaiset reitit korkeakouluopintoihin mahdollistettava

Moninaiset tavat hakeutua korkeakoulutukseen tasaavat mahdollisuuksia päästä opintoihin eri elämän vaiheissa. Kyse ei tule olla toissijaisista valintamenettelyistä, vaan mahdollisuuksista hakeutua erilaisia reittejä pitkin tai valita itselle sopiva tapa ja ajankohta hakeutumiseen.

Jatkossakin hakijalla tulee olla mahdollisuus valita jo hakuvaiheessa hakeutuuko a) valintakokeiden ja tutkintotodistuksen, b) valintakokeiden vai c) tutkintotodistuksen kautta opintoihin. Valintakokeiden pitää olla sellaisia, etteivät ne edellytä ns. uutta oppimäärää lukion tai ammatillisen koulutuksen päälle. Valintakokeita pitäisi kehittää siihen suuntaan, että ne olisivat jatkossa osa korkeakouluopintoja.

Hakijalle on tarkoituksenmukaista avata erilaisia reittejä korkeakoulutukseen. Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä opintojen järjestämisessä on vahvistettava. Opiskelija voi suorittaa toisen asteen opintojensa aikana amk-opintoja ja ne voivat olla jo osa valintaa. Lisäksi avoimessa korkeakoulussa suoritettavat opinnot ovat olleet suoraan amk-opintoihin hyväksi luettavia opintoja. Aikaisemmat opinnot ovat näyttöä alalle soveltuvuudesta ja kiinnostuksesta opintoja kohtaan. Avoimen korkeakoulun maksut eivät saa muodostua esteeksi, kun hakujärjestelmää kehitetään. Ne voidaan esim. kompensoida opiskelijalle siinä vaiheessa, kun hän pääsee amk-opiskelijaksi (60 op = 300 euroa v. 2016). Avoimen opinnot eivät tuota turhaa välivuotta, vaan opinnot voidaan lukea suoraan osaksi tutkintoon johtavan koulutuksen opintoja. Näistä syistä esittämämme monipuolisempia ja vaihtoehtoisia mahdollisuuksia hakeutua korkeakouluopintoihin.

27.1.2017

Opintojen ohjaukseen tulee panostaa yhä enemmän toisen asteen opinnoissa

Toisen asteen yhteistyö korkeakoulujen kanssa pitää olla joustavaa ja jokapäiväistä. Opinto-ohjausta on oltava riittävästi saatavilla. Ohjaustarve on kasvanut voimakkaasti valinnaisuuden lisääntyessä.

Ohjauspalvelujen tulee olla oppilaitoksissa niin korkea-asteella kuin toisella asteella. Oppilaitos on paikka, jossa nuoret, aikuiset ja työelämä kohtaavat. Oppilaitoksessa pystytään tekemään henkilökohtaistamista jo ennen opintoihin hakeutumista. Kattavia ja oppilaitokseen keskitettyjä ohjauspalvelutoimintoja on jo olemassa.

Hakeutuminen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluihin on vuosien varrella lisääntynyt nopeasti. Vuonna 2004 amk-paikan vastaanottaneista ammatillinen tausta (amm., opisto, amk, amm.+ yo) oli 24,5 %:lla ja vuonna 2014 jo 54,1 %:lla. Vastaavasti v. 2004 ylioppilastaustaisia (yo, yliopisto) oli amk-paikan vastaanottaneista 61,7 % ja v. 2014 määrä oli laskenut 40,8 prosenttiin. Muulla taustalla tulevien määrä oli vähentynyt 14 prosentista noin viiteen prosenttiin. Opintojen ohjauksella on ollut suuri vaikutus tähän kehitykseen, tietoa on ollut saatavilla jo perusopetuksen aikana ammatillisen koulutuksen tuottamasta jatko-opintokelpoisuudesta.

Akateemisten ja työelämätaitojen mittaaminen

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tehtävät ja profiilit ovat erilaiset. Siksi niihin tarvitaan myös eri tavoin suuntautuneita opiskelijoita. Erilaisia valmiuksia ja osaamista mitataan toisen asteen opinnoissa ja niistä saadaan opettajien arvioinnin kautta tietoa, jota voidaan hyödyntää valintajärjestelmää kehitettäessä. Myös ammatillisen koulutuksen näyttöjä voidaan käyttää valintakokeessa.

Ammatillisessa koulutuksessa ns. akateemisten taitojen - matemaattisten, kielellisten ja viestinnällisten taitojen - mittaaminen tapahtuu erilaisten arviointien avulla. Käytännön taitoja mittaavien kokeiden, ammattiosaamisen näyttöjen, yhteydessä tutkintoa suorittavalta edellytetään sekä akateemisten taitojen että työelämässä tarvittavan osaamisen hallintaa. Näytöistä opiskelija saa opettajan ja työelämän edustajan antaman arvioinnin.

Työryhmä on perustettava ja sille on annettava aikaa.

Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun hakeutuvia koskettavat opiskelijavalinnat on valmisteltava samanaikaisesti ammatillisen koulutuksen lainsäädännön muutosten ja reformityön sekä korkeakoulujen visiotyön kanssa.

27.1.2017

Aikataulu on kireä, koska korkeakoulujen valintojen uudistus on käytössä jo keväällä 2018. Lisäksi ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistus on meneillään.

Huolestuttavaa ja opiskelijavalintojen kannalta merkityksellistä on, että opiskelijan arvioinnista vastuu on esitetty epämääräisesti. Luonnoksessa arvioinnin vastuu on kirjattu koulutuksen järjestäjän nimeämän edustajan, ei siis välttämättä opettajan, tehtäväksi. Samalla tavoin avoimeksi ovat jääneet osaamisen arviointi ja siitä annettava palaute ja näytön sisältö. Näillä on vaikutusta todistuksen luotettavuuteen. Ammatillisen koulutuksen tutkintojen pitää olla opettajien antamiin arvosanoihin perustuvia, jolloin tutkintotodistus on vertailukelpoinen lukion reittiä tulevien kanssa.

Emme kannata sitä, että kaikkien korkeakoulutukseen pääsevien opiskelijoiden pitää olla ylioppilaita tai jonkun ylioppilastutkinnon kokeen suorittaneita. Lisäksi edellytämme, että ennen päätöksentekoa opiskelijavalintojen uudistuksesta on selvitettävä myös ammatillisen koulutuksen suorittaneitten nuorten ja aikuisten mahdollisuudet päästä jatkamaan opintoja korkeakouluissa.

On myös järkevää, että valinnat onnistuvat mahdollisimman hyvin heti toisen asteen opintojen päättymisen jälkeen. Osalle työelämään siirtyminen on paras vaihtoehto ja toisille opintojen jatkaminen suoraan toiselta asteelta on luontevinta

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

OAJ:n Ammatilliset Opettajat – OAO ry

Olli Luukkainen
puheenjohtaja

Päivi Koppanen
puheenjohtaja